

РОЗДІЛ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 347.736

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.2.1>

ПЛАН РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ БОРГІВ БОРЖНИКА У СПРАВІ ПРО НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Бутирський А.А.,
*доктор юридичних наук, професор,
суддя Господарського суду Чернівецької області
ORCID: 0000-0002-3225-7017*

Бутирська І.А.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0002-6827-9939*

Бутирський А.А., Бутирська І.А. План реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність фізичної особи.

Стаття присвячена дослідженню плану реструктуризації боргів боржника у процедурі неплатоспроможності фізичної особи. Мета статті полягає у комплексному дослідженні правової природи та змісту плану реструктуризації боргів фізичної особи у процедурі неплатоспроможності, визначенні критеріїв його реальності й виконаності, а також з'ясуванні правових наслідків подання формального або такого, що не відповідає вимогам законодавства про банкрутство, проекту плану реструктуризації.

Авторами здійснено аналіз процесуальних повноважень господарського суду під час вирішення питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність відповідно до положень Кодексу України з процедур банкрутства, а також сформовано практичні підходи до розмежування підстав для залишення заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи без руху, її повернення чи відмови у відкритті провадження у разі подання боржником неналежного проекту плану реструктуризації.

За результатами проведеного дослідження автори доходять висновку, що у процедурі неплатоспроможності фізичної особи план реструктуризації боргів є ключовим інструментом досягнення мети, визначеної законодавством, – відновлення платоспроможності боржника на засадах добросовісності, компромісу та балансу інтересів боржника і кредиторів. Такий план має бути не просто формальним додатком до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, а реальним, економічно обґрунтованим і виконуваним документом, який містить чіткі умови зміни способу та порядку виконання зобов'язань боржника. Водночас на стадії вирішення питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність господарський суд здійснює лише формальну перевірку заяви та доданих до неї документів на відповідність вимогам закону, не вдаючись до оцінки їхньої обґрунтованості по суті.

Наголошено, що недобросовісна поведінка боржника, що проявляється у неподанні плану реструктуризації, або поданні фіктивного чи завідомо невиконаного плану, суперечить завданням процедури реструктуризації боргів та свідчить про зловживання правами з боку боржника. Така поведінка нівелює саму ідею реструктуризації та унеможливорює досягнення її цілей.

Ключові слова: неплатоспроможність, банкрутство, реструктуризація боргів боржника, план реструктуризації боргів, план санації, господарський суд, банкрутство фізичних осіб, Кодекс України з процедур банкрутства.

Butyrskiy A.A., Butyrskaya I.A. Debt restructuring plan of the debtor in insolvency proceedings of an individual.

The article is devoted to the study of the debtor's debt restructuring plan in the insolvency procedure of an individual. The purpose of the article is to provide a comprehensive analysis of the legal nature and content of an individual's debt restructuring plan in insolvency proceedings, to determine the criteria for its reality and enforceability, as well as to clarify the legal consequences of submitting a formal restructuring plan or one that does not comply with the requirements of bankruptcy legislation.

The authors analyze the procedural powers of the economic court when deciding on the opening of insolvency proceedings in accordance with the provisions of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures, and also develop practical approaches to distinguishing the grounds for leaving an application for the opening of insolvency proceedings of an individual without movement, returning it, or refusing to open proceedings in cases where the debtor submits an improper draft debt restructuring plan.

Based on the results of the study, the authors conclude that in the insolvency procedure of an individual, the debt restructuring plan is a key instrument for achieving the goal defined by law – restoring the debtor's solvency on the principles of good faith, compromise, and a balance of interests between the debtor and creditors. Such a plan should not be just a formal annex to the application for the opening of insolvency proceedings of an individual, but rather a real, economically substantiated, and enforceable document that contains clear conditions for changing the method and procedure for fulfilling the debtor's obligations. At the same time, at the stage of deciding on the opening of insolvency proceedings, the economic court carries out only a formal review of the application and the documents attached thereto for application with statutory requirements, without assessing their substantive validity.

It is emphasized that bad-faith conduct of the debtor, manifested in the failure to submit a debt restructuring plan or in the submission of a fictitious or deliberately unenforceable plan, contradicts the objectives of the debt restructuring procedure and indicates an abuse of rights on the part of the debtor. Such conduct undermines the very idea of restructuring and makes it impossible to achieve its objectives.

Key words: insolvency, bankruptcy, debtor's debt restructuring, debt restructuring plan, reorganization plan, economic court, personal bankruptcy, Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures.

Постановка проблеми. План реструктуризації боргів боржника є обов'язковим елементом процедури неплатоспроможності боржника – фізичної особи та фізичної особи – підприємця (далі – неплатоспроможності боржника). Зазначений документ подається разом із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у вигляді пропозиції щодо реструктуризації боргів (проект плану реструктуризації боргів). План реструктуризації боргів подається на розгляд кредиторам, що дозволяє останнім оцінити перспективу відновлення платоспроможності боржника та надає їм змогу прийняти рішення про його схвалення та подання на затвердження господарському суду, або відхилення і прийняття рішення про перехід до процедури погашення боргів. Проте на практиці складання та погодження плану реструктуризації боргів викликає чимало труднощів та запитань, що обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета статті полягає у комплексному дослідженні правової природи та змісту плану реструктуризації боргів фізичної особи у процедурі неплатоспроможності, визначенні критеріїв його реальності й виконуваності, а також з'ясуванні правових наслідків подання формального або такого, що не відповідає вимогам законодавства про банкрутство, проекту плану реструктуризації.

Стан опрацювання проблематики. Серед науковців, які присвятили свої праці проблемам банкрутства загалом та неплатоспроможності фізичних осіб зокрема, слід виділити: О. Беяневич, О. Бірюкова, О. Васьковського, І. Вечірка, Л. Грабован, В. Джуна, Ю. Кабенюк, Л. Ніколенко, Б. Полякова, Р. Полякова, П. Пригузу, В. Радзивілюк та інших. Проте, не зважаючи на чималий внесок згаданих науковців у розвиток права неспроможності (банкрутства), недостатньо розкритим залишається питання правової природи та змісту плану реструктуризації боргів боржника при неплатоспроможності фізичної особи.

Виклад основного матеріалу. Реструктуризація боргів боржника має на меті відновлення платоспроможності боржника шляхом відстрочення, розстрочення або прощення боргу чи його частини, зміни способу та порядку виконання зобов'язань боржника. Проект плану реструктуризації боргів має бути реальним і спрямованим на пошук компромісу між боржником та кредиторами щодо погашення боргу, протилежне свідчить про недобросовісність боржника.

До боржника – фізичної особи КУзПБ установлює спеціальні вимоги щодо його добросовісності, як запоруку досягнення компромісу між сторонами стосовно погашення боргів, що має ґрунтуватися на поступках кредиторів та сумлінній співпраці боржника з керуючим реструктуризацією і кредиторами, а також на його відкритій взаємодії з судом, яка полягає у добросовісному користуванні процесуальними правами та сумлінному виконанні процесуальних обов'язків [1, с. 364]. Коли відкривається справа про неплатоспроможність, боржник повинен співпрацювати з іншими учасниками справи про неплатоспроможність і судом: надавати достовірні відомості щодо свого фінансово-майнового стану; брати участь у розгляді пред'явлених до суду грошових вимог кредиторів; надавати проект плану реструктуризації; не перешкоджати застосуванню щодо нього судових процедур тощо [2, с. 19].

Так, трапляються випадки, коли у поданому проекті плану реструктуризації боргів боржник зазначає про повне списання боргів. Такий проект плану реструктуризації боргів не може вважатись належним виконанням боржником вимог Кодексу України з процедур банкрутства (далі – КУзПБ), які передбачені для подання відповідних заяв.

Отже, проект плану реструктуризації боргів боржника повинен містити реальні розгорнуті умови та обґрунтовані пропозиції стосовно відновлення платоспроможності боржника шляхом зміни способу та порядку виконання його зобов'язань, а також відповідати вимогам чинного законодавства, а саме ст.ст. 124, 125 КУзПБ.

Б. Поляков вказує, що план реструктуризації є процесуальним документом та водночас правомочним. Тому, коли боржник вкладає у план завідомо не виконувані умови або надає цей документ своїм кредиторам безпосередньо на зборах кредиторів, то в цих випадках має місце зловживання одночасно як матеріальними, так і процесуальними правами [3, с. 432].

Верховний Суд у своїй постанові від 25 серпня 2021 року у справі № 925/473/20 вказав, що при поданні до господарського суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, обов'язком боржника є складення реального (виконуваного) проекту плану реструктуризації, який після розгляду господарським судом грошових вимог та формування реєстру кредиторів розробляється, уточнюється та погоджується з кредиторами.

З огляду на вищенаведене, відсутність розробленого боржником реального та обґрунтованого проекту плану реструктуризації та його неподання на розгляд кредиторам свідчить, що мета процедури реструктуризації боргів, передбачена КУзПБ, не виконується. Невиконання мети попередньої процедури (реструктуризації боргів) виключає можливість переходу до іншої процедури (погашення боргів) у провадженні про неплатоспроможність фізичної особи... У справах про неплатоспроможність фізичних осіб існує ризик ігнорування боржниками мети і завдань процедури реструктуризації боргів, що може полягати у не розробленні та не поданні на розгляд кредиторам проекту плану реструктуризації, надання фіктивного (зазначення вигаданих розмірів сум погашення чи інших відомостей) та невиконуваного плану реструктуризації, який не відповідатиме вимогам статті 124 КУзПБ, пасивній участі боржника в цій процедурі (постанова Верховного Суду від 25 серпня 2021 року у справі № 925/473/20) [4].

Ст. 124 КУзПБ встановлює вимоги до плану реструктуризації боргів боржника, серед яких є:

- 1) умови, що мають бути обов'язково зазначені у цьому плані (частина друга);
- 2) умови, що вказуються у згаданому плані додатково (частина третя).

Варто зауважити, що не всі вимоги кредиторів підлягають реструктуризації. Так, згідно з ст. 125 КУзПБ не підлягають реструктуризації борги боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та щодо сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Податковий борг, що виник протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, визнається безнадійним та списується у процедурі реструктуризації боргів боржника. План реструктуризації боргів боржника затверджується господарським судом лише після повного пога-

шення боргів боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та щодо сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, якщо така заборгованість існує.

Згідно ч. 1 ст. 124 КУзПБ план реструктуризації боргів боржника розробляється з метою відновлення платоспроможності боржника. При поданні заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник зобов'язаний подати пропозиції щодо реструктуризації боргів (проект плану реструктуризації боргів). Це пов'язано з тим, що реструктуризація боргів боржника має на меті відновлення платоспроможності боржника шляхом відстрочення, розстрочення або прощення боргу чи його частини, зміни способу та порядку виконання його зобов'язань, а відтак боржник повинен запропонувати обґрунтований та виконуваний (реальний) проект плану реструктуризації своїх зобов'язань.

О. Васьковський відзначає: «... стадія відкриття провадження у справі про банкрутство – це не «технічний етап», а не інакше як, на нашу думку, системоутворюючий фільтр, який переводить боржника з загального правового режиму у спеціальний інсолвенційний режим; створює необхідні умови для ефективного розпорядження майном боржника, санації (щодо юридичних осіб) реструктуризації заборгованості (щодо фізичних осіб) або ліквідації (щодо юридичних осіб), погашення боргів (щодо фізичних осіб)» [5, с. 366].

Після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника відбувається трансформація правового статусу останнього (зокрема, арешт майна боржника та інші обмеження боржника щодо розпорядження належним йому майном можуть бути застосовані виключно господарським судом у межах провадження у справі про неплатоспроможність, а попередньо накладені арешти й обмеження можуть бути зняті на підставі ухвали господарського суду, припиняється нарахування штрафів та інших фінансових санкцій, а також відсотків за зобов'язаннями боржника тощо) [6, с. 55].

Однак, доданий до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність проект плану реструктуризації боргів може містити певні недоліки, а саме: не надано доказів на підтвердження інформації про всі доходи боржника, у тому числі доходи, які боржник розраховує отримати протягом процедури реструктуризації боргів; не надано доказів на підтвердження розміру суми, яка щомісяця буде виділятися для погашення вимог кредиторів тощо. У зв'язку із наведеним виникає питання щодо дій суду у такому випадку.

Книга V КУзПБ не визначає порядку відмови у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або підстав для повернення такої заяви, а відтак, з урахуванням положень ст. 113 КУзПБ, необхідно звернутись до ст. ст. 37, 38 КУзПБ.

Зокрема, відповідно до ст. 37 КУзПБ господарський суд не пізніше п'яти днів з дня надходження заяви про відкриття провадження у справі відмовляє у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, якщо:

- провадження у справі про банкрутство боржника не допускається згідно з КУзПБ або законом;
- стосовно боржника відкрито процедуру превентивної реструктуризації та діють заходи захисту боржника, передбачені п. 1 ч. 3 ст. 33-11 КУзПБ;
- щодо боржника наявний затверджений судом план превентивної реструктуризації та заява надійшла від залученого кредитора і відсутні докази невиконання боржником зобов'язань за таким планом превентивної реструктуризації;
- юридичну особу – боржника припинено в установленому законом порядку.

Абз. абз. 3, 4 ч. 1 ст. 37 КУзПБ можуть бути застосовані лише щодо фізичної особи – підприємця (згідно ст. 33-1 КУзПБ процедура превентивної реструктуризації може бути ініційована боржником – юридичною особою або фізичною особою – підприємцем), а абз. абз. 2, 5 ч. 1 ст. 37 КУзПБ є універсальними.

Також суд має право залишити без руху заяву про відкриття провадження у справі з підстав, передбачених ст. 174 Господарського процесуального кодексу України на підставі ч. 3 ст. 37 КУзПБ.

Відповідно до ч. 1 ст. 38 КУзПБ господарський суд не пізніше п'яти днів з дня надходження заяви про відкриття провадження у справі або закінчення строку на усунення недоліків заяви повертає її та додані до неї документи, якщо:

- заяву подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписано або підписано особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не вказано;
- до постановлення ухвали про відкриття провадження у справі від заявника надійшла заява про відкликання заяви про відкриття провадження у справі;
- заявником до цього суду подано іншу заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство щодо того самого боржника і щодо такої заяви на час вирішення питання про відкриття провадження у справі не постановлена ухвала про відкриття або відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство, повернення заяви про відкриття провадження у справі, залишення заяви без руху.

Отже, отримавши заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, суд може: відмовити у прийнятті такої заяви; повернути таку заяву; залишити заяву без руху; прийняти заяву до розгляду. При цьому у суду немає альтернативних шляхів і суд не може на свій розсуд застосовувати норми КУзПБ – для кожної ситуації прописаний чіткий алгоритм дій.

Ст. 116 КУзПБ визначено зміст заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та перелік додатків, які мають бути додані до заяви. Пункт 14 ч. 3 ст. 116 КУзПБ передбачає, що до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність додаються інші документи, що підтверджують наявність підстав, визначених ст. 115 цього Кодексу.

Таким чином, положення КУзПБ не містять вичерпного переліку чи конкретного обсягу доказів, які мають бути подані разом із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, у зв'язку з чим питання наявності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у кожній справі вирішується судом індивідуально – з урахуванням змісту заяви боржника та доданих ним документів.

Виходячи з наведеного, саме боржник визначає обсяг доказів, якими він доводить, зокрема, наявність передбачених ст. 115 КУзПБ підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

У зв'язку з цим, на стадії прийняття судом до розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, суд перевіряє лише відповідність змісту заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та додатків до неї вимогам ст. 116 КУзПБ, тобто здійснює формальний розгляд заяви і доданих до неї документів на предмет наявності та належного оформлення. При цьому оцінка таких доказів судом не здійснюється.

Характерним є наступний приклад із практики Господарського суду м. Києва, ухвалами якого у справі № 910/6674/25 заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи спочатку було залишено без руху, а потім – повернуто. Так, з матеріалів справи вбачається, що до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність заявником було долучено план реструктуризації боргів, відповідно до якого боржник пропонував до списання більше 98% задекларованої заборгованості (заявником вказано розмір суми, яка щомісяця виділятиметься для погашення вимог кредиторів 2 696,62 грн. протягом 5 років при задекларованій заборгованості у розмірі 10 267 482,77 грн.).

Постановою Північного апеляційного господарського суду від 03 листопада 2025 року у справі № 910/6674/25 ухвалу Господарського суду м. Києва від 22 серпня 2025 року скасовано, а справу повернуто до Господарського суду м. Києва для вирішення питання щодо відкриття провадження у справі про неплатоспроможність з огляду на таке. Місцевим судом було правильно зазначено, що при поданні до господарського суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, обов'язком боржника є складення реального (виконуваного) проекту плану реструктуризації, який після розгляду господарським судом грошових вимог та формування реєстру кредиторів розробляється, уточнюється та погоджується з кредиторами. Отже, місцевим судом правильно встановлено, що боржником не було подано до суду проект плану реструктуризації боргів, який відповідає вимогам чинного законодавства, але помилково повернуто без розгляду заяву Н. про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та додані до неї документи, оскільки це є підставою для відмови у задоволенні заяви про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність [7].

План реструктуризації боргів боржника подібний за своїм змістом то плану санації боржника – юридичної особи. Зокрема, у плані санації боржника – юридичної особи: зазначається розмір вимог кожного класу кредиторів, які були б задоволені у разі введення процедури ліквідації боржника; план санації має передбачати строк відновлення платоспроможності боржника; заходами щодо відновлення платоспроможності боржника, які містить план санації, можуть бути: реструк-

туризація підприємства; виконання зобов'язання боржника третіми особами; задоволення вимог кредиторів в інший спосіб, що не суперечить КУЗПБ; продаж частини майна боржника тощо. Водночас, на відміну від плану санації боржника – юридичної особи, який спрямований насамперед на збереження та відновлення господарської діяльності суб'єкта підприємництва, план реструктуризації боргів фізичної особи має іншу правову природу. Його основною метою є відновлення особистої платоспроможності боржника шляхом зменшення та впорядкування боргового навантаження з урахуванням реальних доходів, забезпечення мінімально необхідних умов для існування боржника та членів його сім'ї, а також дотримання принципу справедливого й пропорційного задоволення вимог кредиторів відповідно до вимог КУЗПБ.

Висновки. Таким чином, у процедурі неплатоспроможності фізичної особи план реструктуризації боргів є ключовим інструментом досягнення мети, визначеної законодавством, – відновлення платоспроможності боржника на засадах добросовісності, компромісу та балансу інтересів боржника і кредиторів. Такий план має бути не просто формальним додатком до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, а реальним, економічно обґрунтованим і виконуваним документом, який містить чіткі умови зміни способу та порядку виконання зобов'язань боржника. Водночас на стадії вирішення питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність господарський суд здійснює лише формальну перевірку заяви та доданих до неї документів на відповідність вимогам закону, не вдаючись до оцінки їхньої обґрунтованості по суті.

Недобросовісна поведінка боржника, що проявляється у неподанні плану реструктуризації, або поданні фіктивного чи завідомо невиконаного плану, суперечить завданням процедури реструктуризації боргів та свідчить про зловживання правами з боку боржника. Така поведінка нівелює саму ідею реструктуризації та унеможливує досягнення її цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Волошинов Д.О. Процедура реструктуризації боргів фізичної особи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 82. Ч. 1. С. 362–367. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.1.57>.
2. Поляков Б., Радзивілюк В. Принципи інституту неплатоспроможності фізичних осіб. *Право України*. 2022. № 7. С. 11–22. DOI: <https://doi.org/10.33498/louu-2022-07-011>.
3. Поляков Б.М. Зловживання боржником своїми правами в процедурі неплатоспроможності фізичних осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 430–435. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/102>. URL: http://lsej.org.ua/2_2025/104.pdf (дата звернення: 2.02.2026).
4. Постанова Верховного Суду у складі суддів Касаційного господарського суду від 25 серпня 2021 року у справі № 925/473/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99243386> (дата звернення: 2.02.2026).
5. Васьковський О.В. Відкриття провадження у справі про банкрутство: правова природа, суть та значення крізь призму економіко-правового підходу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2025. Вип. 92. Ч. 5. С. 362–376. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.5.48>.
6. Бутирський А., Бутирська І. Особливості відкриття та закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи. *Право України*. 2022. № 7. С. 52–62. DOI: <https://doi.org/10.33498/louu-2022-07-052>.
7. Постанова Північного апеляційного господарського суду від 03 листопада 2025 року у справі № 910/6674/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131575023> (дата звернення: 2.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 07.02.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації: 05.03.2026

© Бутирський А.А., Бутирська І.А., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0